Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 172. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 8-го ВЕРЕСНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, SEPTEMBER 8, 1954. No. 172. VOL. LXI.

ЗДА Й СОЮЗНИКИ ПОГОДИЛИСЯ В СПІВПРАЦІ НАД АТОМОВОЮ ЕНЕРГІЄЮ

АЙЗЕНГАВЕР ЗАПОЧАТКУВАВ БУДОВУ ПЕРШОЇ АТОМОВОЇ ФАБРИКИ ДЛЯ МИРНИХ ЦІЛЕЙ

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер у своїй промові через радієві й телевізійні станції повідомив американський нарід, що ЗДА й їх союзники погодилися в справі співпраці над продукцією атомової енергії для мирних цілей. Ця промова президента виголошена з приводу церемонії, яка відбулася під час святкового започаткування будови першої атомової фабрики в Шіппінгпорті, в стейті Пенсильвенія. Айзенгавер не назвав тих держав, які погодилися на міжнародну співпрацю в справі продукції атомової енергії для мирних цілей, яку то пропозицію він вперше поставив у своїй промові на терені Об'єднаних Націй 8 грудня 1953 року. Але доручник президента заявив, що до тих держав належать Англія, Канада, Австралія, Південна Африка й Франція. Він також додав, що й інші держави мають приступити до цієї співпраці, а в першу чергу Бельгія. У своїй промові перед Об'єднаними Націями президент Айзенгавер закликав Совєти, щоб вони приступили до міжнародної співпраці над мирною атомовою продукцією, але Совєти відмовилися від цього, і недавно державний секретар Джан Фостер Доллес заявив, що совєтську відповідь в цій справі треба вважати як 95 відсотків відмовною. Айзенгавер закликав тоді, щоб залишити перегони в атомовому зброєнні, та почати використовувати атомову енергію для добра, а не нищення людства: для піднесення рільничої продукції, лікування людських недуг та інших мирних потреб людства. Тепер, згідно з новим законом про атомову енергію, ЗДА можуть поділитися інформаціями про атомову енергію з своїми союзниками, але новий договір про співпрацю з іншими державами мусів би бути затверджений Конгресом. Президент натиснув у Денвері невтронову паличку і вона порушила механічну лопату в Пенсилвенії, на віддалі 1,200 миль, яка викопала три тонни землі під фундаменти нової атомової фабрики для мирних цілей. Ця фабрика має коштувати 46 мільйонів долярів, і Комісія Атомової Енергії обіцяє, що в 1957 році ця фабрика продукуватиме електричну енергію для повітів в стейті Пенсилвенія коло Пітсбургу. Уряд видає на будову цієї фабрики 33 мільйони долярів, а дві приватні фірми 13 мільйонів долярів. Голова Комісії Атомової Енергії адмірал Луїс Л. Стравс заявив зібраним науковцям, промисловцям і представникам уряду, що були присутні на цій церемонії, що започаткування цієї першої фабрики можна порівняти з колишнім винаходом першої залізниці, яка так багато зробила для господарського й культурного піднесення людства. Багато науковців із союзних держав, сказав адмірал Стравс, зможуть прибути до ЗДА і вивчати продукцію атомової енергії для мирних цілей, щоб із неї могли користати й інші народи світу. Ця нова атомова фабрика буде вся під землею.

Айзенгавер не погоджується на пропозицію Новленда зірвати з Совєтами

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер і надалі підтримує своє давніше становище і не думає зривати дипломатичні зв'язки з Совєтами. Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив, що президент дістав депешу сенатора Вільяма Новленда, провідника республіканської більшости в Сенаті, з пропозицією, щоб ЗДА вислали з цієї країни совєтських дипломатів, а з Москви відкликали свого амбасадора після того, як совєтські літаки знову збили американський літак, який летів над нейтральними водами Тихого океану. Гаґерті заявив, що президент Айзенгавер невдоволений з того, що сенатор Новленд опублікував свою депешу, поки вона дійшла до літнього Білого Дому в Денвері. Айзенгавер відповів сенаторові Новлендові, але його відповідь не буде опублікована, бо Білий Дім стоїть на тому становищі, щоб публічно не відповідати на ті звернення до президента, які були опубліковані перед тим, поки вони дійшли до відома президента. Гаґерті повідомив, що президент і надалі підтримує те становище, яке він зайняв на пресовій конференції 11 серпня. Тоді президент сказав, що він проти того, щоб зривати дипломатичні зв'язки з Совєтами. Тепер сенатор Новленд писав у своїй депеші президентові, що шкода протестувати новою нотою проти нового порушення Совєтами міжнародного права, бо ця нота не зробить враження на „некультурних диктаторів із Кремлю", які своєю „ароганцією і аґресивністю" дійшли до того пункту, в якому оправдане зірвання з ними дипломатичних зв'язків.

В АМЕРИЦІ

● У південній Коломбії народилися 29 серпня п'ятерята, з яких одно померло, а четверо зовсім здорові. Є надія, що вони будуть жити. Батько цих п'ятерят — Цезар Камінос Трухільо має 32 роки, а їхня мати Авґустіна — 28 років. Обоє працюють на фармі.

● Віце-президент Ричард М. Ніксон на зборах Республіканського Крайового Комітету сказав, що немає різниці між сенатором Джозефом МекКарті і головою Демократичного Крайового Комітету Стівенсом Мічеллом, який послуговується тими самими методами боротьби, що й сенатор із Висканcіну. МекКарті відповів на це: „Мені не подобається це порівняння. Гадаю, що воно не сподобається і Мічеллові".

● Президент Айзенгавер підписав закон, згідно з яким можуть прибути до ЗДА діти, адоптовані одним урядовцем із Ню Йорку. Цей урядовець адоптував їх в Австралії. Законопроєкт в цій справі вносив до Сенату сенатор Ірвінґ М. Айвс.

● Деякі робітничі організації підтримують Франкліна Д. Рузвельта, мол., як кандидата на губернатора від Демократичної Партії. Але демократичні провідники не погоджуються на кандидатуру Рузвельта, бо не вірять, що він зможе перемогти сильного республіканського противника.

● Військовий суд судить капраля Клода Вечелора за те, що він, будучи в комуністичному полоні в Кореї, він співпрацював із комуністами. Оборонці Вечелора заявляють, що військові закони ЗДА не забороняють полоненим мати зв'язки з ворогом.

● Тричленна Сенатська Комісія розглядає справу сенатора Джозефа МекКарті, якого оскаржують три сенатори в тому, що він не відповідно поводився і порушив повагу сенатора. За доказовий матеріял беруть протоколи із переслуханих свідків на Сенатській Слідчій Підкомісії та протоколи заяв сенатора МекКарті. Досі заяв свідків не переслухано.

ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР І ГУБЕРНАТОР ДЮЇ ПРИВІТАЛИ ЮВІЛЕЙНИЙ З'ЇЗД ОДВУ

ПРОФ. ГРАНОВСЬКИЙ ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ню Йорк. — Президент Двайт Д. Айзенгавер і губернатор Ньюйоркського стейту Томас Е. Дюї та ряд інших інституцій, між ними й Українського Народного Союзу та Українського Конгресового Комітету, привітали 19-ий ювілейний з'їзд Організації Державного Відродження України (ОДВУ) та висловили свої гратуляції з нагоди 25-ліття існування і праці тієї організації. Ювілейний з'їзд ОДВУ відбувся в Ню Йорку в готелі МекАлпін впродовж зв'язаного з Днем Праці триденного кінця тижня від 4 до 6-го вересня. З'їздом проводила президія в складі: Степан Коцюба — голова, Марія Лехіцька і Дмитро Горин — заст. голови та Михайло Середович і Володимир Зазуляк — секретарі. В з'їзді взяло участь 104 зареєстровані делегати, що репрезентували 38 відділів ОДВУ з різних місцевостей і стейтів. Крім того було приявних біля 200 гостей. Із звітів членів Головної Управи, зокрема, секретаря д-ра Волод. Михайлова, виходило, що в звітовому ювілейному році ОДВУ розгортало живу політичну, громадську і організаційну активність, індивідуально і в рямцях Українського Конгресового Комітету, якого ОДВУ є членом. Касовий оборот ОДВУ у звітовому році виносив кругло 15,000 долярів.

Привіт від през. Айзенгавера і лист від губ. Дюї

Президент Айзенгавер у своєму листі, пересланому голові ОДВУ проф. Олександрові Грановському, дослівно пише:

„Усім учасникам 25-ої ювілейної конвенції Організації Державного Відродження України я передаю мої щирі і гарячі привітання. Ваша організація виконує важку і вимагаючу частину в боротьбі против міжнародного комунізму — частину, яка має значення для всіх, що цінять волю по всьому світі. Я глибоко вірю, що Ваші зусилля допоможуть одного дня принести життя в справедливості і щасті для народу України".

Губернатор Дюї в довшому листі до проф. Грановського пише:

„В імені народу стейту Н. Й. мені дуже приємно привітати Організацію Державного Відродження України та висловити їй гратуляції з нагоди 25-ліття і за багато добрих справ, довершених впродовж того чверть сторіччя. Цілі цієї організації мають глибоку симпатію збоку всіх справжніх американців. Ми цілком погоджуємося із нашими сусідами українського походження, що російський комуністичний імперіялізм є найбільш безпощадною недугою, яка охоплює тепер світ. Московський імперіялізм сьогодні залишається так само грізний і небезпечний, як він був за часів Петра Великого. Єдиною зміною в російському комунізмі є те, що він є ще більш безсердечний і ще більш жорстокий, ніж був царський режим. Великодушна допомога, яку дала ОДВУ сильному підпольному резистансові в Україні, та допомагає тим, які намагаються втекти з-під совєтського ярма, заслуговує на загальну симпатію і підтримку. Нарід України був першим, що зазнав совєтського терору і гноблення. Американці українського походження є між нашими найбільш респектованими сусідами. Вони дали шляхетний вклад у розвиток господарства і культури зокрема Імперіяльного Стейту, як і всіх тих інших стейтів, у яких вони замешкують. Нехай же Організація Державного Відродження України з успіхом продовжує здійснювати свої цілі".

Свої привітання і побажання для ОДВУ з нагоди ювілейного з'їзду надіслали ще сенатори Тай, Гомфрі, Айвес та інші, деякі конгресмени, посадник міста Ню Йорку, п. Ваґнер та інші.

З українців привітання надіслали: президент УНР д-р Степан Витвицький, голова ПУН полк. Андрій Мельник, голова УНРади інж. О. Бойдуник, від В. О. УНРади особисто вітав з'їзд д-р Кость Паньківський, а дальші привітання надіслали або виголосили особисто представники УКК, ЗУАДК, УНС (вітав особисто гол. секр. п. Григ. Герман), „Провидіння", ООЧСУ, СУМА, СУА, МСУ, ДОБРУС, УРДП, Білоруська Національна Рада, Козаки та інші.

Проф. Ол. Грановський очолює нову Управу

До обраної в результаті з'їзду нової Центральної Управи ОДВУ увійшли: проф. Олександер Грановський — голова, Володимир Різник, інж. Степан Куропась та полк. Іван Вілоус — заст. голови, д-р Волод. Михайлів — секретар, інж. Омелян Суховерський — фінанс. секр., Волод. Череватюк — касир, Андрій Шекерик — орг. реф., проф. Мих. Михалевич — культ.-осв. реф., Ярослав Гайвас — зв'язк. реф., Василь Попович — прес. реф. Обрано теж Контрольну Комісію, яку очолює інж. Іван Харамбура, та Орг. Трибунал, який очолює д-р Андрій Повх.

На закінчення з'їзду ухвалено відповідні резолюції, в яких ОДВУ з'ясовує своє становище в поодиноких актуальних питаннях. Окремими резолюціями ОДВУ підтримує УКК та УНРаду, хоч і з відповідними побажаннями.

З нагоди ювілейного з'їзду ОДВУ відбувся теж Ювілейний Бенкет та Літературний Ярмарок. В обидвох імпрезах взяло участь по приблизно 200 осіб.

Збори УЗХ та МУН

Рівночасно із з'їздом ОДВУ відбулися теж річні збори споріднених організацій: Українського Золотого Хреста та Молодих Українських Націоналістів.

У зборах УЗХ взяло участь 79 зареєстрованих делегатів і гостей, що репрезентували 12 відділів тієї організації. Діяльність УЗХ характеризує головно допомогова діяльність, ведена в співпраці із ЗУАДКомітетом. До нової Центральної Управи УЗХ обрані: Анна Гладун — почесна голова, Павлина Різник — голова, Анна Левкут і Марія Лехіцька — заст. голови, Оксана Генгало — секретар, Марія Веленчук — заст. секр., Марія Серна — фінанс. реф., д-р Галина Лащенко — культурно-осв. реф., інж. Ніна Михалевич — саніт. реф., Володимира Кавка — орг. реф., д-р Марія Квітковська та Міра Повх — члени Управи. Контрольну Комісію очолює п-ні Наконечна.

На зборах МУН було заступлених 16 осередків, а до нової Центральної Управи обрані: Василь Попович — почесний голова, Роман Шраменко — голова, Теодор Сусідчук — заст. голови, Олександер Чайників — секретар, Ігор Шаган — фінан. реф., Дмитро Січ — культ.-осв. реф., Марко Попович — орг. реф. Контрольну Комісію очолює Михайло Белендюк. Свої привіти передали зборам м. ін. дві інші молодечі організації: СУМА і ОДУМ.

КОНВЕНЦІЯ ЛІГИ МОЛОДІ ПІДТРИМУЄ КУЛЬТУРНУ ПРОГРАМУ У.Н.С.

МИХАЙЛО СОЛОМОН НОВООБРАНИЙ ГОЛОВА ЛІГИ; ЧЕРГОВА КОНВЕНЦІЯ В ПІТСБУРГУ; СТЕПАН ШУМЕЙКО НОВИЙ ГОЛОВА Т-ВА ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ

Шікаго, Ілл. — 21-ша конвенція Ліги Української Молоді Північної Америки, що об'єднує переважно молодь українського походження, народжену в ЗДА і Канаді, окремою резолюцією одобрила та рішила в дальшому піддержувати культурну програму для молоді, яку переводить Український Народний Союз, зокрема започатковані цього року на „Союзівці" курси українознавства. В конвенції, що відбулася в готелі Ля Салле, взяло участь понад 300 представників 68 молодечих клюбів і товариств (59 у ЗДА і 9 в Канаді), що їх об'єднує Ліга. Нарадами проводила окрема президія, в складі: Василь Полевчак — голова, Василь Мураль — заступник голови, та Івонна Дужанська і Стела Захарчук — секретарі. Із звітів дотеперішніх членів управи виходило, що Ліга, крім організаційної, спортової та товариської активности, реалізувала на більшу скалю культурну програму, яка включала теж підготову видання чергової книжки, цим разом основної праці про українські народні танки. Раніше Ліга видала книжку про українське мистецтво. Справу курсів українознавства на „Союзівці" реферував учасник тих курсів Тарас Шмаґала. Головним предметом нарад цьогорічної конвенції були дебати на тему: „Ліґа і ви". Справу реферували Іванна Драґінда, Т. Прончик та Йосип Гурський, а в дискусії забирало голос багато учасників. В рямках конвенції відбувся бенкет на якому головним промовцем був голова УНСоюзу п. Дмитро Галичин, що говорив про завдання і можливості народженої тут української молоді, підкресливши зокрема вагу започаткованих УНСоюзом в порозумінні з Лігою курсів українознавства. Адв. Михайло Пізнак вітав Лігу від УККомітету, а між промовцями була теж кореспондентка Чейс та кандидат на сенатора Мр. Мік. Між представленими на бенкеті гостями був теж ред. Степан Шумейко, перший і довголітній голова Ліги, якого товстмайстер представив, як її „батька". Бенкет започаткував молитвою місцевий український католицький парох о. д-р Гавліч, а місцевий український православний парох о. О. Мицик молитвою закінчив конвенцію. В програмі конвенції був теж величавий концерт з різноманітною сольовою і хоровою програмою. До нової Управи Ліги обрані: Михайло Соломон — голова, Олександер Прончик, Волод. Варвик і Анна Кошій-Дужанська — заст. голови, Михайло Малеча — фінанс. секр., Іван О. Мічел — касир, Стела Захарчук — рекорд. секр., Володимир Бакад, Галина Мураль, Василь Полевчак, Григорій Каша — дорадники. Чергову конвенцію рішено відбути в Пітсбурґу в наступному році.

Рівночасно з конвенцією Ліги відбулися річні збори зв'язаного з Лігою Т-ва Українських Професіоналістів. В результаті зборів, якими проводив д-р Антін Вахна з Канади, обрано нову управу, яку очолює ред. Степан Шумейко.

ВІДБУЛИСЯ ЧЕРГОВІ МІСЯЧНІ НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДКОМІТЕТУ

Филаделфія. — Дня 5 вересня відбулися в домівці ЗУАДКомітету чергові місячні збори Екзекутиви цієї установи з участю таких урядників: д-р Л. Мишуга, предсідник; д-р М. Стахів, заст. предсідн.; Мих. Дубас, касир, і екзекутивний директор, д-р В. Галан. Стверджено, що впродовж липня і серпня прибуло до З'єдинених Держав ще 127 „3-цетників". До Німеччини вислано в липні допомогу в харчах на суму $70,000, отриману від американського уряду, з тим, що ЗУАДКомітет оплатив кошти транспорту — (крім корабля), тут і в Европі. До кінця серпня зголосилося до ЗУАДКомітету на переїзд з Европи, головно з Німеччини до ЗДА, згідно з новим законом — 1,281 родина, разом 2,811 осіб. Досі зібрано 452 ашурансів для 984 осіб. Треба ще 700 ашурансів, щоб уможливити приїзд тим, що досі зголосились.

Обговорено діяльність Европейського Представництва ЗУАДКомітету та справу потреби створення окремого офісу в Франкфурті для приспішення полагоди справ, — злучених з новою іміграцією. Щойно видана ЗУАДКомітетом книжка: „Підручник Громадянства" прийнята загалом прихильно; надходять щораз нові й більші замовлення. Обговорено й остаточно прийнято порядок нарад річних зборів Дирекційної Ради ЗУАДКомітету, що відбудуться у Филаделфії дня 25 вересня 1954 року.

Стан каси ЗУАДК з кінцем місяця серпня виносить $38,144.16.

По тих нарадах відбулися окремі наради Екзекутиви з Редакційною Комісією Ювілейної Книги, яка має появитись з нагоди 10-ліття існування та праці ЗУАДКомітету.

ВІДСВЯТКОВАНО РОКОВИНИ УСС У ФІЛАДЕЛФІЇ

Филаделфія. — В суботу 4 вересня відбулася тут у великій концертовій залі „Муз-Гол" Святочна Академія у 40-ліття виступу Українських Січових Стрільців, улаштована Громадським Комітетом для відзначення тієї події. Академію започаткував інж. Іван Поритко, представивши поіменно вишикуваних на естраді двадцять колишніх членів формації Українських Січових Стрільців, між ними також Ганну Дмитерко-Ратич. На сцені були також відділи „Пласту" і СУМА.

Вступне слово виголосив письменник Михайло Островерха, підкресливши романтичну добу, з якої зродився Легіон Українських Січових Стрільців, овіяний досі романтичною легендою. У концертовій частині виступили передові мистці Михайло Мінський (баритон) і Дарія Каранович (піяністка). Концертову частину програми закінчив Мішаний Хор „Кобзар" під проводом д-ра Антона Рудницького. Цей хор уперше представив себе публічним виступом на концертовій естраді. Закінчив Академію М. Савчин, виголосивши з пам'яті свій спомин „Маківка" під настроєвий дострій чоловічого хору, що поза сценою відспівав „Червону Калину". Відспіванням Національного Гимну закінчено це свято.

ПОМЕР МИСТЕЦЬ АНТІН ПАВЛОСЬ

Ст. Пол, Міннесота. — В суботу 4 ц. м. вночі несподіваною і передчасною смертю закінчив життя на удар серця визначний український артист-скульптор, Антін Павлось, у силі віку сорока-кілька років. Ще день раніше працював у свой робітні. Його твори були на мистецьких виставках ще перед війною у Львові, під час еміграції в Мюнхені і після приїзду до ЗДА — на американському континенті. Працював в американській скульптурній фірмі в Ст. Пол. В 1951 році був нагороджений 1-ою нагородою на виставі в Міннеаполіс в Інститут оф Арт. Цього року виконав пам'ятник св. Лойолі для одного з манастирів у Ст. Пол, у бронзі. Велику плоскорізьбу — портрет Тараса Шевченка в молодому віці, долота Антона Павлося, закупив недавно Український Народний Дім у Ню Йорку для своєї великої залі.

СХІДНЬО-АЗІЙСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗАКІНЧИТЬСЯ ПОВНИМ УСПІХОМ

8 ДЕРЖАВ СТВОРИТЬ БЛЬОК ДЛЯ ПОЛІТИЧНО-ВІЙСЬКОВОЇ, ЕКОНОМІЧНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ СПІВПРАЦІ, ЗВЕРНЕНИЙ ПРОТИ КОМУНІСТІВ

Маніля. — Східньо-азійська конференція, яка відкрилась у столиці Філіпін великою політичною промовою президента Магсайсая в понеділок 6 ц. м., йде гладко вперед в атмосфері повного взаємного довір'я і буде закінчена імовірно в середу або в четвер цього тижня підписанням нового договору. У конференції бере участь 8 держав, а то ЗДА, Англія, Австралія, Нова Зеляндія, Франція, Філіпіни, Пакистан і Сіям. Ціллю конференції є створити такі військові, культурні, економічні й соціяльні умовини в країнах Південного Сходу Азії, щоб можна було успішно протиставитись явній або підпільній агресії комуністів. Державний секретар дж. Ф. Доллес, що стоїть на чолі американської делегації, висловився, що він є „дійсно щасливий" ходом нарад. Америка хотіла, щоб у пакті виразно названо комуністичну загрозу, інші держави, як Англія і Пакистан, уважали, що це було б провокуванням комуністів, отже, щоб комуністична загроза виходила з тексту пакту, але не називати комуністів по імені. Дж. Ф. Доллес спротивився був, щоб пакт зобов'язував учасників до автоматичного виступу проти всякої агресії, з уваги на теоретичну можливість взаємного спору між самими членами пакту чи іншими азійськими країнами, поза комуністичним Китаєм. Дискусію викликує теж справа економічної допомоги зацікавленим в ній азійським країнам, при чому річ іде про те, щоб тепер вирішена економічна поміч не йшла в розріз з постановами щодо економічної допомоги, яку дає Велика Британія т. зв. Коломбо-пляном (Індія, Пакистан, Цейльон, Бурма і Індонезія). Всі ті різниці поглядів мають бути вирівнані на комісійних нарадах і в приватних розмовах делегатів. Становище делегата Пакистану, Магомета Зафрулі Хана, який буде брати участь у конференції без забов'язання участи у проектованому бльоці, викликує враження, що Пакистан таки приступить до бльоку.

Совєтські літаки збили американський літак

Токіо. — Два совєтські літаки збили в неділю 5 ц. м. американський воєнний літак над Японським морем. З 10-ти членів залоги 9 врятовано з хвиль океану, а 1 згинув. Москва перша вислала до ЗДА ноту протесту проти нібито порушення американським літаком совєтської повітряної стрефи, при чому Москва оскаржує американський літак, що він перший почав стріляти до совєтських літаків. Зате ЗДА у відповіді на совєтську ноту й в окремій ноті гостро запротестували проти непровокованого обстрілювання і знищення американського літака, який летів у віддалі 44 милі від Сибірського суходолу і 125 миль на південь від Владивостоку. Нота ЗДА домагається покарання винуватих і застерігає собі право до відшкодування.

Погіршання американсько-китайських взаємин

Тайпей. — В суботу, 4 ц. м. комуно-китайці піддали сильному 5-годинному бомбардуванню два маленькі острови недалеко китайського суходолу, в посіданні національно-китайського уряду Чіян Кай-шека, Квімой і Малий Квімой. Поміж нечисленними вбитими — згинули також два американські старшини, що були дорадниками на тих островах. Пейпінське радіо повідомило, що комуністична артилерія затопила також одну національно-китайську канонірку, пошкодила два інші кораблі і знищила укріплення на названих островах. З черги національно-китайське летунство збомбардувало споруди на китайському суходолі й островах, звідки йшло бомбардування названих двох островів, але з свого боку комуністичне летунство вперше летіло у великій висоті над Формозою. На вістку про вбиття американців на Квімой виплили американські воєнні кораблі з ілріппін в невідомому напрямку, а адмірал Стумп відлетів до Токіо.

Комуно-китайці відкликають 7 дивізій з Кореї

Токіо. — Пейпінське радіо проголосило, що уряд Комуністичного Китаю рішив відкликати з Північної Кореї 7 дивізій „добровольців". Разом були б відкликані коло 55,000 вояків, бо китайські дивізії рахують по коло 8,000 люда. Командувач „добровольців", що їх нараховується на 1 мільйон, ген. Пенґ Теґуай, який підписав був договір про перемир'я в Кореї, відійшов, а його місце зайняв дотеперішній його заступник. Відкликання комуно-китайських військ стоїть у зв'язку з відкликанням 4 американських дивізій з Південної Кореї — кометнує американська преса.

В СВІТІ

● Французи звернулися до Генерального Секретаріяту Об'єднаних Націй з пропозицією змінити дотеперішній спосіб голосування в Генеральній Асамблеї та її комісіях. До цього часу дуже часто делеґати, які вже проголосували, змінювали свої думки і в останній хвилині, побачивши, який буде вислід голосування, „корегували" свій голос. Французи вважають, що хто раз віддав свій голос, не має права його змінювати.

● 1-го вересня розпочалося навчання в школах Совєтського Союзу. Хлопці й дівчата в початкових клясах вчаться спільно. Коедукаційна система зобов'язує тільки по містах.

● Дмітрій Жуков, перший московський амбасадор в Індонезії, перебуває в дорозі до її столиці Джакарти разом із персоналом амбасади в кількості понад 50 осіб. СССР зажадав від уряду Індонезії 40 будинків для приміщення амбасади і її урядовців разом з родинами. Навіть прихильна Совєтам „невтральна" індонезійська преса обурена такою „сердечністю" Москви, бо представництво Індонезії в СССР начислює лише 7 осіб.

● Євдокія Петрова, дружина совєтського шпигуна в Австралії, що вибрав волю і гроші, продавши австралійському урядові документи про совєтське шпигунство, зомліла під час переслухування її австралійською комісією. Вона заслужила в МВД і її роля „жертви" в усій цій афері ще й досі не виснена.

● Два лондонські часописи „Дейлі Мірор" і „Дейлі Експрес" почали видавати дитячі тижневі додатки. „Мірор" повідомляє, що перше число цього додатку розійшлось у кількості 1,200,000 примірників, а „Експрес" заявляє, що його дитяча газета також має великий успіх. „Дейлі Мірор" має найбільший денний наклад з усіх часописів Англії — 4,500,000 примірників.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ГЛУМ НАД ІНТЕЛЕКТОМ

Немає в Европі країни розумнішої над Францію. Очевидно, в континентальній Европі, себто в Европі без Англії. Таке було загальне переконання в Америці, закріплене ще й традиційною американсько-французькою приязню, датованою з часу Американської Революційної Війни. В очах американців Франція була країною інтелекту, логіки та розсудку, коли йшло про політичні справи. Постійні парляментарні кризи в Франції вправді не вдовольняли Америку, але й не лякали, бо було переконання, що у Франції є не тільки кому валити уряди, але є й з кого вибирати щораз новий провід, здатний розв'язати ту чи іншу складну проблему, внутрішню чи закордонну.

Виходило б, що у Франції інтелекту подостатком і що велика його частина зібрана якраз у парляменті. Так воно й є. Тому саме сумно, якщо не трагічно, виглядатиме та сторінка історії французького народу, на якій будуть колись описувати, як завдано ніж в спину Европейській Оборонній Спільноті голосуванням у французькому парляменті. Франція могла вирішити цю проблему так або ні, чи відкласти її в такий спосіб, як це сталося в парляменті, себто її вбити. Це було право суверенного французького народу, представником якого є саме той інтелект, що зібраний в парляменті. В тому міг бути навіть „бунт" проти американського верховодства, як це дехто з французів представляє, хоч того роду бунт у прямо життєвій для нації справі ніяк не лицює інтелектам, людям розуму, логіки та розваги. Але куди важливіша, на нашу думку, та атмосфера, яка створилась зараз по голосуванні. Проголошений вислід був провалом Европейської Оборонної Спільноти, автором якої був якраз колишній французький прем'єр. Це така сумна картина, від якої довго прийдеться паленіти соромом французькому інтелектові, включно з теперішнім прем'єром Мендес-Франсом.

Европейська Оборонна Спільнота, автором якої, як сказано, був колишній прем'єр Рене Плевен, розрахована на рятування Західньої Европи від неминучої загибелі. Добра вона, чи ні, але подумана в найкращих інтенціях оборони проти совєтської агресії. На конто згоди на цей рятунок Франція тягнула з Америки останніми роками сотні мільйонів долярів, що теж треба пам'ятати. Її власну ідею, сформульовану її власними інтелектуалами та державними мужами, сильно підтримувану З'єдиненими Державами, тепер відкинено в її парляменті із співом „Марсельєзи" — гимну французької нації. Комуністичні посли того ж парляменту цілком слушно заспівали тоді свій „Інтернаціонал", бо це було дійсно місце для „Інтернаціоналу", а не для „Марсельєзи". Тому цілком слушно ті з французьких інтелектуалів, що ще цілком не потратили голов, зверталися до тих, що співали „Марсельєзу" з словами: „До Москви!" Це була справедлива оцінка тої ганебної події, з якої радіти може сьогодні тільки Москва. Це ж ще одна така її „геройська перемога", яку вона здобула тими, що завтра мають стати її жертвами.

Не можна сказати, щоб у Франції не було теж і здорово думаючих інтелектуалів. Напередодні голосування писав Реймонд Арон у паризькому „Фіґаро", що коли французький парлямент не затвердить Европейської Оборонної Спільноти, то теперішній прем'єр, Мендес-Франс (як „невтральний" не сказав він ні одного слова в обороні цієї Спільноти), вправді „стане героєм комуністів та невтральних інтелектуалів", але одночасно опиниться також і в дуже скрутному положенні, з якого ледве чи знайде вихід. Як бачимо, це вже здійснюється.

Та найдивніше тут те, що тепер загально заповідають у Франції, що парлямент, який відважився на таке рішення, не має виглядів на довге існування. Вже тепер говорять про нові вибори, виразно підкреслюючи, що в такій важливій справі треба запитати ще й нарід, що він про це думає. Читаючи про це, можна відчути, що народні маси підуть проти своїх інтелектуалів, і при нових виборах проваляться цілковито не тільки комуністи, але й крайні націоналісти, прихильники генерала де Ґоля, що теж у парляменті безмежно раділи, як тільки проголошено вислід голосування, себто провал Европейської Оборонної Спільноти.

Отже в країні інтелекту прийдеться тепер вирішувати масам, чи їх інтелект розумно поступає, чи ні, бо іншого виходу нема.

УКРАЇНА В ЧУЖИХ ПЛЯНАХ

Нам, обізнаним всестороньо з українським потенціялом у боротьбі з большевицькою Росією, приходиться не раз дивуватися несміливій і крутій лінії офіційної американської політики у відношенні до української справи. Можна сказати, що дотепер власне така лінія є до деякої міри традицією. Та випливає це не зі злої волі, але з браку досвіду на східньо - европейському терені, з незнання східньо - европейських відносин і немалою мірою з браку остаточного з'ясування та сформулювання дальших і ближчих цілей і метод зовнішньої політики ЗДА. При цьому слід ствердити, що саме в останньому часі і офіційні й різні громадські чинники докладають всіх вусиль, щоб виповнити прогалину, і тому ми є свідками устійнювання щораз ближчих до потреб напрямних й займання щораз більше оправданих політичних позицій.

Реєструючи це, не від речі згадати про деякі оцінки й пляни ЗДА у відношенні до України під час другої світової війни. Тодішній секретар державного департаменту, покійний Едвард Р. Стеттініюс, у своїх споминах (Edward R. Stettinius: Roosevelt and the Russians) підкреслює реакцію покійного президента Рузвелта на вимогу Молотова признати Україні місце повноправного члена в Об'єднаних Націях. Коли Молотов висунув на одному з засідань Ялтинської конференції цю справу, заскочений Рузвелт зареаґував ось якою запискою до Стеттініюса: This is no good (ст. 173-174).

Сьогодні нас дивує такий механістичний підхід до справи, який виявив тоді президент Рузвелт. Він бачив тільки одно: аритметичний зріст голосів бльоку СССР. Зовсім висувалася з поля його уваги можливість витягнути на форум міжнародної політики нові внутрішньо - совєтські чинники, які скорше чи пізніше мусіли б проявити протимосковські тенденції. Така постава Рузвелта дивує тим більше, що він знав немало про положення в Україні, і про нові самостійницькі сили, виявлені там. Ось що про це пише далі Стеттініюс: „Розглядаючи цілу проблему додаткових місць для Совєтського Союзу, президент сказав мені того вечора в Ялті, що Сталін відчуває тяжкість і непевність своєї позиції в Україні. Голос (в Об'єднаних Націях) для України, заявив Сталін, має суттєве значення для єдности Совєтів. Ніхто не був в змозі — продовжує від себе Стеттініюс — окреслити розмір українських труднощів, але ми в Вашинґтоні, очевидно, чули під час німецького просування вперед, що Україна може вийти з Совєтського Союзу" (стор. 187).

Довідавшися про це, приходиться дивуватися інерції тодішньої американської зовнішньої політики, яка не використовувала накиданих розвитком подій шансів, а давала пасивно себе вести. Не слід винувати в цьому самого президента, який під час Ялтинської конференції був умираючою людиною, бо властиво заміти повинні бути звернені на адресу відповідних людей у державному департаменті і в інших державних аґенціях.

Але не бракує також слідів іншої, активної постави американської політики до української справи під час другої світової війни. Щоправда, з часу ранішного, ніж Ялтинська конференція, а саме з 1943 року. Говорить про це відомий німецький дипломат і закулісовий грач, колишній канцлер Франц фон Папен. У своїх споминах (Franz v. Papen: Memoirs, E. P. Dutton and Company, 1953) розказує він таке: Бувши німецьким амбасадором в Анкарі, Туреччина, Папен мав контакти з різними альянтськими посередниками й аґентами. Через одного з них, якогось містера Earle, він передав свої пропозиції президентові Рузвелтові. Довго не було відповіді, аж 4-го жовтня 1943 р., вже по капітуляції Італії, звернувся до нього містер Пост, директор Орієнт-Банку в Анкарі, й подав, що якийсь чужинець хоче говорити з ним. Як виявилося на зустрічі, цей чужинець був американцем, що їздив на португальський пашпорт. Зустрівшися з Папеном, він подав, що прибув від президента Рузвелта і має місію від нього до Папена та його приятелів. Під час розмови він передав Папенові умовини, списані на мікрофільмі. Цей мікрофільм Папен перевіз пізніше до Німеччини, але вже по війні французи під час одної ревізії забрали його. Пропозиції президента, подані у цьому мікрофільмі, були радше сенсаційні: „Попередні границі на заході (Німеччини) мусять бути рестаровані, а на сході Польща мусить мати запевнене самостійне існування. Він (тобто фільм) теж говорив про те, що альянти свідомі невистарчальности Німеччини й тому суґерують, що Україна повинна бути незалежною державою, хоч пов'язана в якийнебудь спосіб з Німеччиною" (стор. 505). Як бачимо, американським чинникам не були чужі прагнення українського народу до державної й політичної самостійности, але деякі з тих чинників хотіли Україною ... заплатити Німеччині.

Не зважаючи на те, що така концепція виникла більше як десять років тому й то під час війни з Німеччиною, все ж таки вона заслуговує на увагу. В політичному житті дуже часто навертають до давніших концепцій і плянів.

Не менше сенсаційною як пропозиція президента була Папенова відповідь на неї. Ось вона: „Я сказав висланцеві, що подані умовини (а були там різні інші, навіть передання Гітлера живцем альянтам у руки — прим. я. г.) здаться, творять солідну базу для мирових переговорів. Але я порадив йому поінформувати того, хто його вислав, що Німеччина повинна радше відхилити будь-який зв'язок з Україною. Така схема спричинила б беззаконний конфлікт з Росією і зробила б наше (тобто німецьке — прим. я. ґ.) положення на Сході невтримним (стор 505).

Оцією останньою частиною зацитованого речення, а саме з'ясування причини, чому Німеччина не повинна в'язатися з самостійною Україною, Папен несподівано відслонив властиве обличчя німецької східньої політики, тобтоноторійно відомого русофільства деяких, напевно не малозначних, німецьких кіл. Власне актуальність поданих вгорі уламків, що відносяться до переговорів довкруги української справи, міститься між іншим і в тому, що русофільство, шукання політичних зв'язків з міцною, імперською Росією є підставою для навіть сьогодні діючих різних німецьких елементів. І то не тільки лівих елементів, але й крайньо правих та центрових.

Крім цього, подані вище факти вказують, якими крутими були різні пляни й концепції у відношенні до України. Були ..., але дехто може сказати: вони можуть повторитися.

я. г.

АМЕРИКАНСЬКА ПОЛІТИКА У ВІДНОШЕННІ ДО РОСІЇ І РОСІЙСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ

У найбільшому органі російської еміґрації „Новий Журнал" № 36 вміщено статтю Д. Даліна „Американська політика і Росія". Цю статтю не можна обминути мовчанкою. Тим більше, що вона відбиває типові погляди російської еміґрації.

Далін поставив у своїй статті завдання висвітлити політику американського уряду у відношенні до „державно-територіяльної єдности Росії". Він, очевидно, з приємністю відзначає, що традиційна американська політика аж до нашого часу трималася єдности і неподільности великої Росії. Тепер же помітні якісь зміни. Далін надзвичайно стурбований тим, що в низці офіційних заяв і документів підкреслюються загарбницький характер російської політики, багатонаціональний склад населення СССР, ідеали визволення поневолених Москвою народів і обов'язок Америки прийти їм на допомогу. Зокрема, Далін вказує, що Оскар Чепмен, бувши секретарем внутрішніх справ, у великій промові на Конґресі Американських Українців у 1952 р. відмітив наявність в СССР українців, які бажають свободи, і при цьому сказав: „Подібно до того, як американці мусіли в боротьбі за свою свободу повстати проти англійців, так і українцям доводиться боротися з російським гнітом. В цьому відношенні, — сказав Оскар Чепмен, — існує аналогія між американською і українською традицією".

Далі згадує Далін, що й Дін Ачесон 1951 р., говорячи про „500 років росту Росії — від московського царства до велетенської імперії", відзначив потяг великоросів до імперіялізму. Також Гаролд Стасен 1951 р. заявив, що „серед цілей, які треба осягнути ... забезпечення суверенности і незалежности для України, Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Чехословаччини, Румунії, Болгарії і Угорщини". Не забув Далін згадати й про те, що Едвард О'Коннор, як офіційна особа, вказав, що „неросійські народи, які становлять більшість у Совєтському Союзі, є найслабшою ланкою в совєтському пляні завоювання світу, бо протягом віків вони ненавиділи російський імперіялізм і терпіли від нього".

Такі погляди державних діячів Америки Далінові дуже не подобаються, і він стає в оборону Російської імперії намагаючись обґрунтувати велику користь її для народів цілого світу і, зокрема, для Америки. Обороняючи російський імперіялізм і неподільність російської імперії як благотворні фактори міжнародного життя, Далін не спиняється й перед тим, щоб кинути на адресу західніх держав страшне обвинувачення в імперіялістичних замірах і нещирості в словах про визволення народів, мовляв, „у 20-му віці відокремлення території навіть від переможеної держави мусить бути завинуте в демократичний одяг, — найкраще в форми визволення націй з-під чужого ярма". Далін нав'язує, таким чином, думку, що Америка, говорячи про визволення поневолених Москвою народів, справді має на меті лише „розчленувати Росію" і подарувати захоплені території своїм військовим союзникам. Він запевняє, що жаден з сусідів Росії і в думці не має воювати лише за „повалення большевиків", без будь-яких „територіяльних надбань". Мало того, зробивши на початку статті застереження, що він не збирається виявляти таємниць, Далін таки не утримався виявити конкретно, хто і що має захопити. Він пише: „Англія стоїть давно вже за відокремлення від Росії Середньої Азії і Кавказу; Німеччина бажає відокремлення хоч би значної частини України, і її підтримує в цьому відношенні Польща; Польща претендує на значну частину Білоруси ... Румунія вимагає Басарабії і деякої частини сусідньої території, можливо аж до Одеси; Туреччина вимагає собі деяких кавказьких територій. Нарешті всі, включаючи З'єдинені Держави, стоять за відокремлення трьох балтійських країн".

Ось такими хижаками оточена Росія і такі їх пляни „розчленування Росії". Невідомо, з яких джерел має Далін такі докладні інформації про імперіялістичні апетити західніх держав і звідки він знає, що Америка має у своїх плянах всі їх вовчі апетити задовольнити. Нас більше цікавлять ідейні і моральні підстави самого Даліна, а з ним і всієї російської еміґрації в питанні визволення народів з ярма московського большевизму. Бо й справді, до якого ступня морального здичавіння й цинізму треба дійти, щоб священні ідеали боротьби за свободу і визволення народів назвати брехливим покривалом для імперіялістичних грабунків, і замість протестувати проти цього, боронити імперію, яка стала символом такої забріханости і найбрутальнішого імперіялізму!

Чад російської імперії настільки запаморочив голови російської еміґрації, що вона не помічає, що стає союзником большевизму, коли ус-

(Закінчення на 3-ій стор.)

„ЧОМУ Я НЕ НАРОДИЛАСЯ МУЖЧИНОЮ..."

В описах подорожі семи англійських соціялістичних парляментаристів по комуністичному Китаї згадувалось про молоденьких кондукторок їх спеціяльного поїзду. Вони були таким самим засобом комуно-китайської пропаґанди, як усе інше, що показувано наївним англійцям, і мали служити доказом, що в Китаї прийшла вже повна еманципація жінок та зрівняння їх з чоловіками не тільки за буквою закону, але й у практиці, за варстатами праці. І — очевидно — як за всіми комуністичними пропаґандивними атрапами, дійсний стан китайських, як і взагалі далекосхідніх жінок, є ще далекий від справжньої життьової еманципації. Бо вивторених у народі тисячолітньою традицією поглядів і звичаїв неможливо викоренити й основно змінити впродовж кількох років. І чи це зветься революціонізацією суспільних відносин у Китаї, чи „узахідненням" в Японії, все одно тут і там жінка все ще є насправді громадянкою другої кляси і нижчим супроти мужчини створінням. І тому все ще китайська чи японська жінка почуває жаль, чому вона не народилася мужчиною...

Про ситуацію жінок у Китаї нема докладних відомостей, чи пак нема таких, яким можна було б вірити. Зате вони дуже докладні й вірні про ситуацію жінок у Японії. За новою конституцією, прийнятою в ході „демократизації" Японії після її останньої воєнної поразки, японська жінка „звільнена від феодалізму", „здемократизована" й „узахіднена", пише Вілєм Джордан, довголітній кореспондент „Ню Йорк Таймсу" у Токіо, в довгій статті на цю тему в одному з останніх тижневих додатків до цього часопису. Приїжджий до Токіо чужинець бачить на вулицях молодих японок в елеґантних західніх сукнях і плащах. Він бачить їх перед домівками, в яких ведеться голосування за кандидатів до парляменту, і він бачить їх на лавках парляменту послів. Мало того: кількість жінок-послів в японському парляменті навіть більша, як — відсотково — в країнах Заходу, бо аж 24. Серед жінок в Японії є вже лікарки, адвокатки, артистки і письменниці, вчительки й кельнерки. Шість мільйонів японок працює у фабриках, а дев'ять мільйонів — на фармах. Але японські робітниці, і то навіть у текстильному промислі, де їх є коло 90%, завжди упосліджені й покривджені, як годинами й умовинами праці, так і заплатою. А характеристичним для ситуації японських жінок не є місто. Прикметними для цієї ситуації є відносини в найбільшій у японському народі селянській верстві і в рибальському стані.

Японська селянка спить менше, як 6 годин, 11 годин працює на полі, 5 порається в хаті, а дві — біля дітей, ствержує офіційна статистика. Вона встає, коли запіє когут, перед сходом сонця. Приготовляє сніданок для родини і другий сніданок для дітей, що йдуть до школи. Змиває посуд, пере, розвішує білизну і потім біжить на рижове поле допомагати чоловікові. Маленькими дітьми займається тоді, коли чоловік закурює люльку. Вполудне біжить додому варити, пополудні знову на поле, після вечері шиє і приготовляється до наступного дня. За статистикою японського міністерства праці, тільки 5 на 400 селянок-матерей мали змогу не працювати на полі і відпочивати один день перед злогами. Зрештою, з-правила японські селянки-породільниці вертаються до важкої сільсько-господарської праці через день після злогів, а тільки в рідких випадках через тиждень. (Як пригадується чудовий епос з китайського селянського життя „Благословенна земля" американської письменниці Пірл Бак!). В Японії є сильний рух за контролюванням природного приросту, бо постійний надмірний зріст населення висуває надзвичайно великі соціяльно-економічні труднощі. Але — цікава річ — найбільше, проти пляноворого обмежування кількости народин, є японські селянки, хоч ніби вони найбільше терплять від побільшування родини. Загальним і найбільшим арґументом, що його подають вони на анкетних запитниках уряду, є ствердження, що єдиними хвилинами відпочинку від виснажливої праці на полі є для них моменти годування немовлят. Отже, якщо вони не матимуть немовлят, то втратять і ті хвилини, коли можуть випростати хребет...

У хліборобській і рибальській Японії, малощо змінилося в житті японки, якої місце в родині і суспільстві було сформоване сотні, ба тисячі років тому. Правда, введено для жінок право голосування, а партійні аґітатори пильнують, щоб жінки голосували. Але вони з-правила голосують так, як хочуть їх чоловіки. Дуже помалу виростає те нове покоління японських дівчат, яке починає зважуватися на власну незалежну думку. Так само — за законом — японка успадковує після свого чоловіка маєток. Але вона звичайно зрікається його на користь сина, якщо має його. У бідних хліборобських околицях все ще існує звичаєве право батька підписувати торговельні умови про відступлення (фактично — продаж) своїх синів на працю в інших господарствах а доньок — власникам міських каварень чи й гірших підприємств.

Дуже помалу, з величезним спротивом збоку консервативних не тільки чоловіків, але й жінок, переломлюється давній світогляд і давній соціяльний та обичаєвий лад, за яким жінка стояла нижче й позаду чоловіка. Нововведені коедукаційні школи втішались спершу великою популярністю, як невидана новина. Тепер зростає число батьків, які віддають своїх дітей до шкіл, де навчають дівчат і хлопців окремо, бо вони вважають, що освіта дівчини не повинна бути така сама, як хлопця, тому, що їх життьові місії зовсім інші. Тільки дуже помалу японська жінка починає мати власну думку і власну волю. Сильним поштовхом у цьому процесі є законна постанова, яка касує відвічний монополь чоловіка розводитись з жінкою, і то звичайним повідомленням, що він її „розводить". Зрівняні в правах, японські жінки помалу починають і собі виповнювати петиції на признання їм розводу. Помалу починають законно домагатися признання їм аліментів для дітей. Японські дівчата починають виходити заміж по власному виборі, а не по виборі батька. Еманципується японка в місті, а місто починає впливати на село. Але це щойно початковий процес, всупереч зовнішньому виглядові японської міської вулиці.

Іван Гаденко

ЩАСЛИВИЙ ПОРЯТУНОК

(Оповідання)

(1)

Гей, на козацьких степах,
На татарських шляхах!..
Козацька дума.

Нам було весело і водночас ніяково. Несучи два повні рюкзаки грушок, ми поспішали до залізничої станції, що стояла самітно в степу. Моя ніжна, надмірно вразлива дружина, навіть оглядалась назад, чи не біжить слідом за нами стара, сердита баверка.

— Та заспокійся, Галю! Все ж гаразд...

— Якби ж гаразд!.. Я не боюся, а якось соромно. Ну що, як гілка вломиться і зовсім упаде?

— Та ні! Стоятиме аж до великої бурі. Дрібниця... Не думай так багато!

Але і я, признатись, перебув неприємні хвилини, коли сидів на дереві... Річ у тім, що поїхали ми з табору міняти подарунки ІРО в німецькому селі на грушки. Яблунь було по дворах багато, а груш не видно ніде. Нарешті, знайшли... Вийшла стара, як світ, сердита баверка. Враз загукала, розсердилась, закашлялась і замахала руками, щоб ми не підходили й близько до хати. Та ми чемненько поклали на ґанок американську каву, панчохи і туалетне мило, і цукор, і пасту до зубів... І наша сердита бабуся не стала вже кашляти і, показавши рукою на височенну кріслату грушу, зайшла до хати.

Я виліз нагору, трушу. Грушки лопотять по траві, а Галя хутенько збирає... І раптом, — тріск! Велика гілка піді мною починає осідати, враз відчахнулась від дерева і нахиляється зовсім додолу... Я швидко скочив на іншу, хапаю нещасну гілку, тягну до себе з усієї сили... Поставив, притулив на місце. Знімаю з себе довгого ременя з пряжкою. Середину обвив навколо пошкодженої гілки, кінці закинув за стовбур. Хочу їх застібнути на пряжку, але ніяк не дотягну, не застібається, бо коротко...

І тут виходить баверка...

— Злазьте додолу! Годі! — кричить. А я ніяк не застібну! Натягую важенну гілку, мучусь, застібаю...

— Та злазьте! — заверещала баверка. — Чом він не злазить?!.

Я зліз би і заплатив за шкоду. Та чим платити, коли весь масток уже віддали, а грошей немає?..

Зніяковіла Галя лепече, пояснює: — Він хворий... Віддихається — злізе!..

І тільки баверка зайшла до хати, як я рвонув щосили, і ремінь застібнувся... Я зліз додолу, підійшов до ґанку, подивився. Стоїть моя груша, як дебела молодиця. Нічого й непомітно... Забрали свої рюкзаки й пішли з ніяковою усмішкою на обличчях...

У вагоні було просторо. У нашому купе один лише пасажир, прегарний і чорнявий німець. Літ, може, з тридцять п'ять, плечистий, атлетичної будови. Відвертий, прямий погляд, м'які, коректні рухи, гарна врода, чистенька чорна уніформа... Мені здалося, ніби щось знайоме. Чи може, тільки зрозуміле, як добре знаний тип?..

Я ще раз глянув, знов зустрів його майже юнацький, одвертий погляд і кажу жінці: — Мабуть в есесах був або у фльоті. Дуже яскраво виявлений тип військовика!

Не встигла Галя відповісти, як він сказав мені по-українському: — Це правда, тип подібний... Але я залізничник. Навіть на Україні побував у вас як залізничник... — І знову дивиться на нас приємним поглядом сміливої, одвертої, здорової людини.

— Але ж ви німець? Звідки ж нашу мову так добре знаєте?

— Що на війні навчився, а що від жінки, — каже німець. Жонатий я з українкою. Уже шість років.

— А звідки ви мені знайомі? — питаю знову. — Я за війни не жив на Україні. Можливо були разом на Кавказі?..

— Був. У Батайську. Зразу за Ростовом. У сорок другім році.

— Ну от!.. Так би й казали!.. Начальник станції Батайськ... Ну, певно! У листопаді сорок другого ви нас зігнали з потягу!..

— У листопаді? Це мабуть після вибуху?.. Тоді ми дійсно всіх знімали. Можливо й вас. Пробачте! Суворий час був... і партизани... Вірніше, диверсанти! Страшенний вибух тоді був на складі. А яка пожежа!.. Цистерни з бензиною, артилерійські набої, авіяційні бомби, — все вибухало від вогню й від детонації...

— Тоді ми ще про це не знали, — кажу, — а якби знали, то й близько не підійшли б до станції... А так, ускочили і мало не загинули!

При цих словах наш німець враз захвилювався:

— Невже?... Хіба забрали вас тоді?!

— Ні, не тоді. Трохи пізніше. В Задонську.

— Та це ж далеко від Батайська. Як же ви туди потрапили?..

Цей симпатичний німець був такий зворушений, так дуже зацікавлений, що я йому більш-менш докладно розповів про всю пригоду...

***

Під час війни ми працювали на Північному Кавказі. Як бандуристи. Об'їздили Кубань, Чечено-Інгушію, Північну Осетію, Кабардино-Балкарію, Даґестан... До П'ятигорська ми приїхали за місяць до приходу німців. Було це в серпні місяці 1942 року. Радіо й газети весь час сповіщали про нелюдську жорстокість німців на зайнятих теренах. Проте, ми мало вірили совєтській інформації і, не вагаючись, лишились зустрічати наших „визволителів" у П'ятигорську. Ми були певні, що гіршого режиму, як совєтський, немає в світі...

І дійсно, прожили ми вже два місяці, але нічого особливого за німцями не бачили. Поводили себе пристойно, чемно, чесно, навіть жидів тоді ще не чіпали, тільки взяли на облік та начепили шестикутні зірки... А як дізнаються, що українець, то аж зрадіє кожен. — О, Україна ґут! Чому не їдете на Україну? Там тепер життя — як перед революцією!

Ну, ми й зібралися до Харкова, де прожили дванадцять років. Взяли перепустки у коменданта. В них стояло, що дозволяється шосейними шляхами пройти від П'ятигорська аж до Харкова. Та ми не дивувалися, бо знали, що на Кавказі залізниці перешиваються на вужчу колію. А далі буде видно!..

На спині в кожного — великі саморобні рюкзаки, а на плечі, на ремені — бандури в міцних чохлах. Спочатку було важко, а як поїли харчовий запас, то стало легше. Лишилася білизна та дещо з одягу...

Потомлені, з розтертими ногами, сиділи якось ми кілометрів за сто до Ростова. Коли з вантажної автоколони гукають по-німецькому:

— Гей, музиканти!.. Я підійшов. — Куди? — питають. На Харків...

— Сідайте! Підвеземо до Таганрогу, а там попроситесь на потяг!..

Так ми й приїхали любенько до Таганрогу. І справді, тут давно ходили військові та вантажні потяги. Люди чіплялися і якось їхали.

Дружина порадила спочатку попрохати дозволу на переїзд, і ми зайшли на товарову станцію. Перекладачка непомалу здивувалась: — „З Кавказу та на Харків?.. Але ж там голод! Люди мруть, як мухи!".. Ну, ми подумали і рушили на Дніпропетровське. Теж рідне мені місто, там я скінчив гімназію, там і сестра моя живе...

(Продовження буде)

Ю. Каменецький

ОСЕРЕДОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ШІКАГО

Маємо славне історичне минуле, але на історичні пам'ятки ми дуже вбогі. Інші народи мають величаві мавзолії пануючих родів і державних мужів, багаті музеї, бібліотеки й архіви. Згадати хочби чехів із їх Градчином і Національним Музеєм чи поляків із їх Вавелем, чи еспанців з їх Ескоріятело. Ми, крім гробниці кн. Ярослава Мудрого в Печерській Лаврі, із княжої доби та могил гетьмана П. Дорошенка і останнього кошового Запорізької Січи П. Кальнишівського із козацької доби, не маємо нічого. Та й ті дві останні дорогі нам пам'ятки на чужині, в Московщині.

Те саме, із нашими музеями, архівами і бібліотеками українознавства. Великими зусиллями, ідейних одиниць здвигнений Музей Визвольних Змагань в Празі, бібліотека Українознавства Наукового Інституту в Варшаві і Берліні зруйнували в часі другої світової війни німці і москалі. Ті, що збереглися від руїни в Україні, бібліотека і музей Н. Т. Ш., університетські, всі прилюдні, большевики докладно вичистили від усіх пам'яток, що носили український національний характер.

Але жива нація з минулим і з надіями на велике майбутнє починає творити наново, що зруйнували „добрі сусіди". На наших очах постали нові осередки української культури: музей в Вінніпегу, Дім Української Культури в Ню Йорку, Архів-Музей в Клівленді. В стадії організації Осередок Української Культури в Шікаго і в Лос Анджелес. Немає сумніву, що й інші більші скупчення української еміграції — Дітройт, Филаделфія, Торонто, Буенос Айрес такі осередки створять.

Завданням цих осередків української культури було б: створити бібліотеку українознавства, в якій зібрати всі нам доступні матеріяли до минулого і сучасного України та її еміграції, зібрати зразки українського мистецтва; зібрати архівальні матеріяли, яких так багато між поодинокими особами і організаціями.

А багато цих цінних матеріялів пропадає рік-річно безслідно. Старші покоління зберігають ще як великі святощі, — красву ношу, зразки народного мистецтва, старі краєві видання, пресу, наукові твори. Товариства, які постали вже тут, в Америці, зберігають протоколи, відозви, світлини, однострої організацій, до яких належали, прапори та інше.

Момодші покоління не мають вже цього пістизму до цінностей своїх батьків. Звичайно по їх смерти викидають як непотрібне їм „барахно" до ґарбічів або палять.

Для прикладу наведу хочби відому на, терені Шікаґа „Гетьманську Січ", що постала по І. Світовій Війні. Мала свій власний Дім, свої статути, однострої, пресу, літаки, прапори, членські відзнаки. Все це, з малими вимками, безслідно пропало. Або й друга молодеча організація: Український Пласт в Америці по І світовій війні. Всі документарні дані, правильники, протоколи, однострої, відзнаки, прапори не зберіглися, щоб сучасники могли їх оглядати в Українському Музеї та кріпитись на дусі.

Велика це річ документарні пам'ятки минулого. Згадаймо тільки розкопки д-ра Я. Пастернака в крилосі б. Галича. Коли тільки в Західній Україні поширились вісті, що відкрито фундаменти Катедри, в якій найдено домовину кн. Ярослава Осьмомисла, сліди теренів українських князів та української державности, — українські народні маси скріпились на дусі. Самочинно організували вони великі „процесії" і прогульки, щоб на власні очі побачити в розкопаних пам'ятках нашу колишню славу, традицію та свідків української держави. Велика річ документарні пам'ятки минулого, бо вони, як смолоскип, запалюють приспану національну свідомість і гордість. Тому треба нам зберігати минуле і сучасне в пам'ятках, документах, творах мистецтва і книжках, як національні святощі для сучасних і майбутніх поколінь. Найбільші труднощі в організації Осередків Української Культури, це приміщення. Як відомо, тільки Вінніпеґ здобувся на окреме приміщення. В Клівленді вдалося проф. Л. Бачинському примістити архів-музей в просторій залі в будинку православної церкви. Архів-Музей Н. Т. Ш. в Ню Йорку досі не має кутка, хоч Т-во набуло свій власний дім. Архів в Шікаґо кутком в комірчині Пластової Домівки, а в Лос Анджелесі досі без кутка.

З початком червня заходами Тимчасової Кураторії Архіву-Музею в Шікаґо відбулися сходини представників культурно-освітніх товариств та прихильників української культури. Учасники із приємним здивуванням довідалися, що архів, якого кустошем є пластун-сеньйор О. Ганкевич, зібрав досі 990 назв і 5,995 примірників цінних матеріялів до нашого недавнього минулого, як: крайова й еміграційна преса, наукові і літературні видання, світлини, летючки, матеріяли до організованого життя українців в Шікаґо, особливо цікаві матеріяли до історії „Гетьманської Січи" та наших визвольних змагань в І. і ІІ-ій світових війнах. Учасники, що забирали голос в дискусії, — д-р І. Витанович, О. Городиський, М. Баран, І. Маслянко, Г. Коваль, Кушель, М. Паска, поставились із великим признанням до вже створеного, але підчеркнули із натиском, що справу треба поставити в ширшій площині. Треба нам на терені Шікаґа Осередку Української Культури, де були б зібрані не тільки архівні та музейні матеріяли, але також і вичерпуючі, бібліотеки українознавства зі Сходу Европи. Для цього діла треба конечно відповідного приміщення. А що його не можуть дати існуючі товариства, бо його самі не мають, тому треба, набути власний дім на цю ціль. Потрібні фонди зложить свідоме громадянство м. Шікаґа.

Свій власний Дім на Осередок Української Культури це найближче завдання не тільки українсців Шікаґа, але і інших осередків українського поселення. Маючи свої власні доми чи приміщення, потрапимо стягнути від приватних осіб і від організацій цінні матеріяли. Можливо тоді організувати окремі кімнати чи кутки жертводавців, як це водиться по музеях. Маємо тоді можливість організувати періодичні виставки українського мистецтва, преси, книжки, самодіяльности молодечих і шкільних організацій. Дамо почин до більшого заінтересування українськими справами.

∴

На листопад передбачена виставка в залях „Самопомочі". В програму виставки ввійдуть: зібрані матеріяли архівом - музеєм, цінні збірки І Української Дивізії та інших комбатантських організацій. Крім цього передбачені відділи: письменників, світливців, філятелістів, — кутки молодечих і культурно-освітніх та господарських установ. Виставка буде тривати 2 дні, субота і неділя. В вечірніх годинах будуть висвітлені фільми із життя молодечих та культурно-освітніх організацій.

∴

Тимчасову Кураторію Архіву-Музею очолюють: панство Кочани, М. Баран, д-р М. Терлецький, О. Городиський, О. Ганкевич та автор цих рядків.

∴

Загальні збори, що будуть 18 вересня, напевно найдуть способи набуття власного дому на Осередок Української Культури в Шікаґо.

Американська політика у відношенні до Росії і російська еміграція

(Закінчення з 1 стор. 2)

тами Даліна запевняє, що західній світ, а зокрема Америка, прийде не визволяти поневолені народи чи допомагати їм у боротьбі за свободу, а щоб завоювати їх і розділити як військову здобич! Упевненим тоном, який не припускає сумнівів, Далін заявляє: „Якщо війна буде успішною для Заходу, немає сумніву, що території союзних республік вздовж західніх і кавказьких кордонів будуть поставлені під військове управління і в політичну залежність від сусідніх держав — членів Атлантичної коаліції". Отже, Польща, Німеччина і Румунія окупують Україну, Англія — Кавказ і т. д. Лишиться не окупованою, мабуть, тільки властива Росія, або Великоросія, — гніздо большевизму. Далін, звичайно, не припускає, що й Україна може опинитися в ролі союзника Америки у боротьбі з російським імперіялізмом. Він ніби хоче налякати поневолені народи, що, замість сподіваної волі, Захід готує їм нове поневолення, військову окупацію і політичну залежність від переможців. При цьому йому болить не гірка доля цих народів, а цілість і недоторканість російської імперії.

Налякавши поневолені „народи Росії" перспективою ще гіршого поневолення на випадок перемоги Заходу і штовхаючи цим поневолені народи в обійми московських большевиків для боротьби проти західних імперіялістів, Далін намагається переконати американський уряд, що й таке „розчленування Росії" буде для Америки невигідним і навіть небезпечним. Щоб налякати Америку і народи Західньої Европи бідою, яка наступить на випадок „розчленування Росії", Далін малює німецьке страховище, яке швидко виросте і почне клацати зубами, прагнучи „відокремити від Росії національні території". Це буде означати „відродження другого, не менш небезпечного, ніж Росія, агресора!" — вигукує Далін і дуже сумує перед такою перспективою: „Що з того, — будуть питати себе зворушені народи, — що Росія відкинена далеко на схід, що її кордони вже проходять біля Смоленська, Курська й Новоросійська, що величезні простори відокремлені від неї, перетворені в нові держави-сателіти Польщі, Німеччини, Туреччини, — яка користь від усього цього, якщо на всьому просторі старого континенту немає вже сили, яка здібна була б чинити опір німецькій могутності".

Куди хилить думки Далін не тяжко догадатись, та він і сам виразно про це говорить: „Противагою проти Німеччини може бути тільки Росія". Отже, Далін дораджує американському урядові, що навіть на випадок перемоги треба реставрувати Російську імперію у всій її величині й могутності. І все це для того, щоб найбільша імперіялістична потуга світу мала з ким змагатися за панування у світі, тримаючи народи в поневоленні і все людство у постійному напруженні перед новим вибухом їх воєнного зудару. Далін так і пише: „Рівновага Німеччини і Росії була б передишкою на декілька років, а може й на довше".

Не зважаючи на жахливий досвід двох світових воєн і перспективу третьої з уживанням атомової бомби, теорія рівноваги великих імперіялістичних держав, як бачимо, ще знаходить своїх визнавців і прихильників. Далінові така дорога єдність і неподільність великої Росії, що він готовий пожертвувати всім для її збереження. Ми все ж таки думаємо, що не треба бути великим філософом і пророком, щоб ствердити, що в нашу епоху ідеологія імперіялізму та його носії засуджені на смерть. Імперія відходить у минуле. Встають і виходять на арену історії поневолені і гноблені народи. Такою є закономірність нашої епохи і жадні сили неспроможні змінити цього ходу історії. Доля гітлерівського імперіялізму і доля англійської і французької імперії — дуже красномовний показник цього великого історичного процесу. І коли російська імперія в теперішній формі СССР не тільки збереглась, а ще й поширюється, здобуває нові позиції, то це лише тому, що одягла протиімперську маску і виступає як оборонець національно-визвольних рухів, спритно маскуючи свої імперіялістичні цілі.

Західній світ своєю невиразною і непослідовною політикою у відношенні до Росії та поневолених нею народів створює сприятливий ґрунт для такої спекуляції Москви національно-визвольними прагненнями народів. Навіть Україна, яка зазнала найбільшого лиха і знущань від московських окупантів і через це, справді, є найслабшою ланкою в плянах Москви і в її агресивних намірах, сьогодні стала предметом і вихідною базою в холодній війні проти Заходу! Москва говорить українцям: зі мною маєте Українську державу, в СССР ви маєте запоруку і захист від імперіялістичних держав Заходу; я об'єднала всі українські землі, які були під окупацією чужих держав, у єдиній Українській державі і цим здійснила вікові прагнення українського народу; зі мною Україна здобула своє місце в ОН, а що вам приносив і обіцяє принести Захід?

В недавньому інтерву перекинчика Крутія з „кореспондентом прогресивних українських часописів на американському континенті" Степаном Мацієвичем київське радіо, яке влаштувало це інтерву, устами Крутія заявило, що „американською ідеєю є захопити Україну і підкорити її довгій окупації". Що ж на це відповість Захід? Керівник Американського Комітету визволення від большевизму, адмірал Стівенс, у своїй заяві сказав, що приписування Америці такого пляну є вигадкою совєтської пропаґанди, явна мета якої полягає в тому, щоб настроїти український народ проти еміґрантів і посіяти в ньому страх перед Америкою". Така заява є дуже потрібна і важлива, але в боротьбі з таким ворогом, як большевицька Москва, цього не досить. Потрібна виразна американська політика, а не лише заяви окремих діячів. І це зовсім не випадок, що російська еміґрація устами Даліна проголошує лише дві можливості збоку Заходу у відношенні до народів Росії: або окупація України кількома сусідніми державами, або реставрація російської імперії. Цим самим українську еміґрацію ставиться в положення аґентів імперіялістичних держав Заходу, і тому Москва лає українських еміґрантів ворогами української державности.

Російська еміґраційна пропаґанда єдности і неподільности Росії, яка має свій вплив на окремих діячів і відвертає їх від підтримування українського визвольного руху, дає добрий матеріял для московсько-большевицької пропаґанди проти західніх держав і проти Америки. Єдиним гаслом, що може протистояти московській пропаґанді, є гасло визволення народів, а це гасло матиме силу тільки тоді, коли буде щире й підперте конкретними ділами.

П. Ром

ІНФОРМАЦІЇ УКК

Для вудзначення 40-ліття виступу Українських Січових Стрільців, для підкреслення ваги дати 10 вересня 1914 року, коли Перша Сотня Українських Січових Стрільців вийшла на фронт, Український Конґресовий Комітет Америки проголосив окреме Звернення до Української Спільноти в З'єдинених Державах Америки, маркуючи усі ті моменти, що характеризують важливість тієї події в історії українського народу.

Старанням Філії Українського Конґресового Комітету на Західню Пенсилвенію відбувся в Пітсбурзі, в неділю, 29 серпня ц. р. „Український День". Керівником улаштування був голова Філії, інж. Михайло Комічак. Відкриття в англійській мові провів заступник голови, п. Майнош, в українській мові п. Луцький. Голова Українського Конґресового Комітету проф. Лев Добрянський говорив про „політику визволення" З'єдинених Держав в останніх роках.

Колишній прем'єр Карпатської України, Юліян Ревай, провів порівняння розвитку невоcostної України від Переяславського Договору з розвитком — для прикладу — міста Ню Йорку, за цей же період 300 років. Репрезентант Джеймс Фалтон заявився за повною незалежністю України, рекомендуючи прилюдним відповідні письма до Конґресу і Сенату ЗДА. Місцева преса („Пітсбурґ Сан - Телеґраф") надрукувала заповідь і повідомлення про зміст імпрези, вмістуючи фото голови Українського Конґресового Комітету, голови Філії на Західню Пенсилвенію та групи Чоловічого Хору Лігай Веллі, Аллентавн, Пенсилвенія.

На „Союзовому Фестині" Українського Народного Союзу, що відбудеться в неділю, 12 ці м. на „Союзівці", Український Конґресовий Комітет улаштовує виставку власних — виданих засобами Українського Народного Фонду — англомовних видань про Україну та придбаних — за ці ж кошти — інших публікацій в англійській мові про справи України, та, врешті, своїх усіх видань і періодичних публікацій в українській і англійській мовах. Така виставка була влаштована вже в рямках Союзового Дня Українського Робітничого Союзу в його оселі в Ґлен Спей.

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, Централя в Филаделфії, видав „Підручник Громадянства". Це видання корисне усім, що мають стати громадянами З'єдинених Держав. Ціна видання: 50 центів. Замовляти в Централі, або у Видавництві „Свобода".

„Стрілецький Похід" — марш Українських Січових Стрільців — Михайла Гайворонського (для фортепіяну) видала Станиця Українських Січових Стрільців у Ню Йорку. Ціна видання: 50 центів. Побіч виданого нещонедавно видання збірки стрілецьких пісень п. н. „Стрілецьким Шляхом" також Михайла Гайворонськго, це вже друге — за чергою — видання Станиці в цій серії для відзначення Роковин Виступу Українських Січових Стрільців.

Комітет Об'єднаних Американсько-Українських Організацій Міста Ню Йорку, що діє на цьому терені як Філія Українськго Конґресового Комітету, розгортає підготову до Політичної Маніфестації, що відбудеться в неділю, 19 вересня ц. р. в Ню Йорку в 300-ліття Переяславського Договору. В рямках цієї підготови Комітет видав уже металеву відзнаку з написом: „Переяславська Угода 1654-1954". Документ — перерізаний мечем.

Чергове засідання Ради Директорів Українськго Конґресового Комітету відбудеться 24 вересня ц. р. в Ню Йорку. На порядку нарад — плян праці на діловий рік і бюджет.

Український Народний Фонд устійнює деталі пляну збіркової акції на 1954 рік. У цьому пляні будуть нові введення, щоби справу вплачування Національного Датку поставити на відповідному рівені.

Від 25 червня до 2 липня ц. р. відбувалися у Венесуелі святкування п. н. „Семана де Патрія" — свято незалежности країни і „Дня Великого Визвольника Симона Болівара". Українська Громада й Повновласник Виконного Органу Української Національної Ради, як представники української спільноти у Венесуелі, зложили прилюдно, в рямках окремої церемонії, під статуєю „Визвольника Симона Болівара на „Пляза Болівар" 5 липня ц. р. вінок живих квітів з українськими національними барвами. Преса столиці вмістила інформацію про цей акт та подала світлини з нього. Президентові Республіки вислано привітальну телеграму. На цю телеграму отримано відповідь з подякою.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Сиракюз, Н. Й.

Академія з нагоди 25-ліття ОУН.

Дня 8-го серпня 1954 р. заходом 27 Відділу ООЧСУ і Осередку СУМА в Сиракюзах відбулася величава Академія, присвячена 25-літтю ОУН. Рівночасно відзначено 300 літ активної боротьби українського народу проти зрадливої загарбницької Москви.

Свято розпочалося американським гимном, який відіграла сумівська оркестра з Бофало. Відтак голова місцевого Відділу ООЧСУ, п. Микола Гожак, в короткому вступному слові з'ясував значення згаданих дат та закликав усіх, які святкують поза межами Рідної Батьківщини ці переломові в нашій історії події, щоб вони з'єднали всі свої думки, бажання і вчинки з бажаннями і вчинками поневоленої Батьківщини та приобіцяли їй не змарнувати свойого побуту серед народів вільного світу.

В програмі були три доповіді. Проф. Вовчук у своїй доповіді, присвяченій 25-літтю ОУН, звернув особливу увагу на зріст націоналістичної ідеї, що для її поборення Москва мусить вживати щораз сильнішої зброї. Згадуючи репрезентантів поодиноких етапів нашої визвольної боротьби, він наглядно з'ясував цей ріст української націоналістичної ідеї словами: „Коли для вбиття отамана Петлюри Москві вистачала пістоля Шварцбарта, то для вбивства полк. Коновальця мусіла вже вжити бомби Валюха, а для знищення генерала Чупринки організувала цілі армії".

Для тих гостей, які не розуміють української мови, п. Юліян Копко виголосив доповідь в англійській мові.

Поет - письменник інж. Маланюк виголосив доповідь про Переяславську Угоду. Слухаючи цієї цікавої доповіді, відразу було видно, що говорить її людина, яка до найбільших деталів простудіювала цю добу нашої історії. Дуже цікаво було подане тло історичних подій, які відбулися в часі українсько-московської угоди 1654 р.

В мистецькій частині п-ні Володимира Смик віддеклямувала з незвичайним зрозумінням вірш Богдана Бори „Ми", п-ні Людмила Волянська з Оґденсбургу, сопран, відспівала в першій частині свята пісню „Аве Марія", а в другій частині разом з панною Яворською дует, уривок з „Катерини", місцевий осередок СУМА дав кілька національних танків, а осередок СУМА — Ютіка дав інсценізацію до вірша Франка „Каменярі". Всі точки програми були переплітані революційними і народними піснями, які виконувала сумівська оркестра з Бофало.

Свято закінчено відспіванням українського національного гимну.

Глибоко продумана і дбайливо виконана програма Академії, як теж переповнена по береги заля, де було видно теж гостей з поблизьких місцевостей, доказують, що ідеї українського націоналізму стали нині ідеями широких народніх мас не лише на Рідних Землях, але і серед еміґрації, розкиданої нині по цілому світі.

Присутній.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ У НЮ ЙОРКУ

оголошує ВПИСИ на осінній семестр 1954/1955 року, на перший і вищі семестри

1. Економічного Факультету;
2. Вищої Школи Політичних Наук.

Український Технічний Інститут у Ню Йорку затверджений владою, з правами американських вищих шкіл.

Інститут буде давати вищу освіту, економічну й політичну, за програмами американських каледжів. В пляні навчання особливе місце має українознавство.

Студенти Українського Технічного Інституту можуть бути особи, що закінчили середню освіту. Особи без закінченої середньої освіти, не молодші 18 років, можуть бути прийняті вільними слухачами.

Зголошуватися (особисто, чи письмово) в Канцелярії УТІ.

Інформації в справі студій дає Канцелярія безпосередньо, або поштою.

Канцелярія урядує щоденно крім неділь і свят — від 10-ої до 1-ої години та від 5-ої до 8-ої години.

Адреса Канцелярії Інституту:

Ukrainian Technical Institute
320 East 14-th Street
New York 3, N. Y., U. S. A.

Вступайте в члени УНСоюзу: У. Н. СОЮЗУ

125-кілометровий канал в Донбасі

У донецьких степах України розпочато роботи над побудовою нового великого каналу Північний Донець — Донбас. Нова будова, як твердить московська „Правда", матиме важливе значення для економічного розвитку одного з найзначніших промислових і сільсько-господарських районів України. Бідний на річки Донбас після спорудження цього каналу не знатиме більше недостач води. Канал починатиметься на річці Північний Донець поблизу селища Райгородок. Залізобетонна гребля перетне в цьому місці річку і піднесе рівень води в ній на п'ять метрів. Каналом вода піде до міст Артемівського, Горлівки, Макіївки, Сталіно — великих центрів промислового Донбасу, а також у сільсько-господарські степові райони. — Канал простягнеться на 125 кілометрів. На його трасі створюються чотири великі водоймища. Загальна площа одного з цих водоймищ становитиме 15 тисяч гектарів. — На трасі каналу провадяться вже геологічні розвідки, розгортається будівництво підсобних підприємств. Будівники каналу протягом чотирьох років мусять вийняти понад 15 мільйонів кубометрів ґрунту, укласти близько більйона кубометрів бетону та залізобетону, а також десятки тисяч метрів сталевих рур. Крім цього треба спорудити мешканеві будинки загальною площею в 50 тисяч квадратових метрів.

Побудова нового каналу, ухвалена урядом навесні цього року, свідчить про те, що Сталінові наслідники не зреклися плянів свого вчителя про „перетворення природи". Також не відмовилися вони від розбудови важкої промисловости за рахунок харчової, щоб задовольнити насущні потреби населення. В Совєтському Союзі все йде по-старому. Нові єгипетські роботи в Донбасі будуть переведені силами голодного населення і працею політв'язнів, що їх МГБ подбає постачити на цю новобудову.

Світлина із святкування 300-ліття Переяславської Угоди в Києві

У найпоширенішому лондонському журналі „Ілюстрейтед Лондон Нюз" в числі з 5 червня ц. р. вміщено світлину з урочистостей „возз'єднання" в Києві. Знімок зроблений на площі перед оперою з північного боку. На фото юрба дівчат в народних строях і хлопців, одягнених звичайно. З облич можна домислитись, що це зігнані колгоспники з поблизьких районів. На будинку опери — портрети вождів. Над юрбою — портрети Сталіна, Леніна й Маркса (Хмельницького, звичайно, немає). На задньому пляні видно напівзруйнований будинок. Отож навіть у репрезентативній дільниці столиці досі не відбудовано руїн. Під світлиною журнал дає пояснення: „Святкування 300-ліття возз'єднання України і Росії 28 травня. Юрба в Києві, столиці України, несе велетенські світлини Леніна й Сталіна. Святкування відбулися також в Москві".

Знову 28 жертв катастрофи голляндського літака

Даблін. — В неділю 5 ц. м. великий голляндський пасажирський літак „К.Л.М." — впав із невияснені ще причини в море, при чому 28 осіб втопилось, 28 врятовано, а 1 пропала і мабуть теж згинула. Катастрофа сталася ледви в 5 хвилин після відлету літака з ірляндського летовища Шанон, але на летовищі дізналися про катастрофу щойно в 2 і 1/2 години пізніше, коли третій пілот літака дістався на сушу і дібрався моклякамц до летовища. Щойно тоді урухомлено рятункову акцію і через оту загайку число жертв таке високе. Поміж жертвами є 2 стеварди і 2 стевардеси літака. Це вже друга катастрофа того самого типу голляндських літаків впродовж 2 тижнів. Президент летунської компанії запевнив, що літак був з технічного боку бездоганний.

В катастрофах згинули понад 450 осіб

Ню Йорк, Н. Й. — Три вільні дні під час Дня Праці спричинили великий рух на шляхах ЗДА, бо мільйони людей подорожували залізницями, літаками й автами по цілій країні. Бюро Безпеки в Шікаґа передбачало, що на самих тільки автострадах і шляхах у автових катастрофах згине коло 390 осіб. Президент Айзенгавер остерігав автоводіїв, щоб обережно керували автами, а всі радіо й телевізійні станції ввесь час повторяли у своїх авдиціях остороги керівникам авт. Внаслідок цього на шляхах ЗДА згинули допівночі з 6 на 7 вересня тільки 317 осіб, втопилося 75 осіб, а в інших нещасливих випадках загинули 58 осіб, так що всіх нещасливих випадків є 450. Це найменше число смертних випадків на шляхах ЗДА в порівнянні з попередніми роками. Гарна погода спричинила те, що мільйони осіб виїхали над морське узбережжя в околицях Ню Йорку, щоб користати з морських купелів.

Згинув летун, як встановив світовий рекорд

Дейтон, Огайо. — В летунській катастрофі коло летовища Кокс Мюнісіпел в Венделії згинув пілот майор Джан Л. Армстронґ, який 3 вересня встановив новий світовий рекорд швидкости, пролетівши на літаку типу F-86 649,302 милі на годину. Понад 100,000 глядачів чекали на цей літак на летовищі в Венделіє, бо пілот Армстронґ летів в рямках Крайового Летунського Показу. Досі не виявлено причини цієї катастрофи. В травні ц. р. шведський летун капітан Андерс Вестерлавд встановив був світовий рекорд швидкости на цього типу літаку, і він тоді виносив 607,1 милі на годину. Майор Армстронґ 3 вересня побив той світовий рекорд шведського летуна, осягаючи швидкість 649.302 милі, а 5 вересня бажав побити і той свій рекорд. Хоч він загинув у летунській катастрофі, то його рекорд, здобутий два дні перед смертю, важний.

● Два американські студенти, Клерк Олзен і Андро Мейзелс, які перебувають тепер на відвідинах у Совєтському Союзі, де хочуть пізнати „совєтський спосіб життя", звернулися в Москві з просьбою, щоб їм дозволили поїхати також до сателітських країн — Польщі, Мадярщини й Чехословаччини.

● 17 автохтонів на Новій Ґвінеї померли, а 5 важко захворіли після одержання ін'єкції проти недуги легенів, званої австралійськими сухотами. Слідчо-лікарська комісія виїхала на місце нещастя. Здогадуються, що причиною їх смерти була звичка автохтонних лікарів уживати замість дезинфекційних засобів чи бодай переварені води — кокосове молоко, що кілька днів стояло на сонці.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НОЙГСТАВН, О. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 230, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. вересня, о год. 2:30 попол., в своїй залі, 914 Франклін Еве. Просимо всіх членів явитися на тих зборах, бо є важні справи. Буде звіт з пікніку та новини для старших членів від делеґата з конвенції. Отож присутність всіх обов'язкова. — І. Павловський, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — 292 відд. повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. вересня, о год. 1:30 попол., в У.Н.С. Домі при Мартин і Мішіґан вул. Є важні справи до Вашого вирішення. Просимо прибути конечно, щоб опісля не було нарікань, що рішено без Вашого відома. Пригадуємо довгуючим членам вирівняти свій довг. — Д. Дубрівний, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Т-ва „Сокіл", відд. 336, відбудуться в неділю, 12. вересня, о год. 1-ій попол., в У. Н. Домі. Проситься членів прийти на збори та вирівняти належні вкладки. — Я. Дзядиґа, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Повідомляється, що місячні збори Т-ва ім. І. Франка, відд. 334, відбудуться 12-го вересня, о год. 1-ій попол., в залі У. Н. Дому, 2255 W. 14th St. Проситься всіх членів бути присутними на зборах. Довгуючих просимо вирівняти свої вкладки. — Н. Задорецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.; И. Марцінюк, рек. секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, відд. 367, відбудуться в неділю, 12. вересня, у церковній залі, о 1:30 попол. Прохаємо всіх членів прибути на збори і приєднувати нових членів. Т-во ухвалило брати офіціяльну участь у 45-літнім Ювілею Запорозької Січі в Оборн, Н. Й. в днях 25. і 26. вересня. Хто бажає їхати автобусом прошу зголоситися до секретаря. Рівнож хто бажає переночувати також має зголоситися. Останній день до зголошення 12. вересня. — М. Сорохтей, предс.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

КЕМПБЕЛ, О. — Т-во Сокіл, відд. 218, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. вересня, о год. 2-ій попол., в Н. Домі, 165 Gordon Ave. Проситься всіх членів прийти, бо є важні справи, які вимагають вашого рішення. Повідомляється також, що від місяця серпня ц. р. У.Н.Союз видає дуже вигідні дитячі грамоти, так що всі повинні скористати з того. — М. Ткачишин, пр.; М. Стахура, секр.

ҐЕРИ, ІНД. — Відд. 100 повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. вересня, о 2. год. попол., в International Institute, 15 Madison St. Проситься всіх членів прибути, бо є важні справи до вирішення, як справа відсвяткування 60-літнього ювілею УНСоюзу та зорганізування постійного окружного комітету стейту Індіяна; справа організатора й інш. Напоминається довгуючих членів вирівняти свої залеглі вкладки. — І. Лавровський, пр.; А. Цебак, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, відд. 349, відбудуться 12. вересня в год. 2. попол., в домі Лісного. — І. Шеґера, предс.; В. Ясіновський, кас.; М. Лісний, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Б-во св. о. Николая, відд. 369, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. вересня, точно о год. 4. попол., в церковній залі. Проситься всіх членів прибути на збори і вирівняти свої вкладки. — Уряд.

ТАРЗАН, ч. 3338. Відмова корится.

— Що це означає, Томосе! — оскаженіло запитувала Немона. — Замість Дорії ми знайшли мертве тіло Ерота!

— Ерот пішов вчора ввечері зашити Дорію в шкури, — тремтячим голосом сказав Томос. — Я не знаю нічого про заміну, ані про те, що він неживий.

— Хто б не був спричинником цього, — оскаженіло заявила Немона, — він дорого заплатить за відвагу іґнорувати мене!

— Тарзане, хто, на вашу думку, вбив Ерота? — питалась вона, коли вони скрутили до міста. — Може я, — з усміхом відповів Тарзан. — Я цікава, — ремствувала вона.